

EURÓPAI FIGYELŐ

LACKFI JÁNOS

Önarc világtükörben

Idestova hat éve annak, hogy tizenkét napot töltöttem Luxemburgban, az ottani világ valahogy mégis mélyről ismerős, és roppant nagy hatással volt rám. Biztosan nincs olyan hetem, napom is ritkán, melyen egyik vagy másik ott belém maródott élmény eszembe ne jutna. Úgy is érkeztem oda, elszántan, hogy magamba szippantom az apró, előttem ismeretlen ország lehető legtöbb sajátos ízét, illatát, meghempergek szagmintáiban. Róttam az utcákat, szalaztam könyvtárakat, bámultam kiállításokat, füleltem irodalmi esten, beszélgettem emberekkel, néztem mazsorett-felvonulást, kukkoltam hotelszobámmal szembeni lakások életét, ültem kocsmákban, jártam csodakertben, voltam héber dal-koncerten egy protestáns templomban, hallgattam bányatörténetet, néztem tévét, elmentem misére, silabizáltam újságot, olvastam és olvastam, írtam és írtam. Kiolvastam, kiírtam a kicsi országot, sikerült eltökélt szándékom szerint, afféle eleven kulturális szivacs gyanánt belemerülnöm az ország múltjába-jelenébe, és átpumpálnom magamon az ottani létet tápláló áramlatok jó részét.

Megtanultam, hogy akad itt hősiesség, nem is kevés. Luxemburg, még ha a nosztalgia fel is nagyítja az egykori szerepeket, hősieken kivette részét az idegen megszállók elleni küzdelemből, nem kért a német, francia, belga, holland kenyérből, beérte a honi szárazzall, mely

utóbb, akár a mesében, mazsolás kalácsá változott. A bányák hozama, majd később a bankok aranytakvjai (állítólag a nagy gazok egy része is itt, az Isten háta mögött tartja aranytartalékait, hiszen a bankitok errefelé még mindig sértetlen) megjutalmazták a hajdani szegényzsellérek ivadékait. Az átlag luxemburgi feneke alatt BMW vagy Mercedes motorja duruzsol.

Kedves paradoxonok sorát jegyezték itt fel gunyoros elemzők. A luxemburgi focicsapat döntetlenjeit évtizedekig emlegetik nagy ovációval. A hollandok déltengeri vakációra igyekezték meg sem állnának itt, ha smucig létükre nem vonzaná őket az olcsó benzin perspektívája. Az állami és gazdasági gépezet lebénelna, ha nem kelne át a határon nap mint nap (!) nyolcvanezer (!) szakképzett belga, német és francia, hogy a magasabb fizetés csábításának engedve itt végezze munkáját. Amúgy meg minden hatodik luxemburgi portugál. A többi olasz vagy lengyel. Az ország határain kívül pont annyi luxemburgi él, mint azokon belül. A világon bárhol váltunk két szót luxemburgiul, ezen a különös hangzású német-francia keveréknyelven, kiderül, hogy akad a közelben, aki érti. Georges Erasme szerint minden luxemburgi híres ember, mert az összes többi luxemburgi ismeri. Sorolhatnánk napestig.

A tapintható múlt hazájában járunk ugyanakkor, a főváros hatalmas völgyhídjainak, szövevényes

erődítményeinek kövei időt (időtleniséget) sugároznak, a bányák folyosói görbült háta erőfeszítéseiről beszélnek, a dombok, rengetegek, mezők a valamikori paraszti szegénység erejét hirdetik. Luxemburg kifogástalan kis kirakathercegség díszőrökkel, kedélyes, minden falon ott mosolygó szőke monarchájával. Luxemburgban az utca embere legalább három-négy nyelven beszél. Luxemburg belterjes ország, itt kézkezet mos. Luxemburg kultúrák találkozási pontja, fogadóiban épp annyi franciás fehérboros kakas fogy, mint amennyi németes párolt káposztás csülök. Luxemburg nem hajigálja tengerbe az idegeneket, mert nincs tengere, mondja Claude Frisoni humorista, aki viszont idegenként épp itt telepedett le. Luxemburgban megfullad az ember, el kell utazni innen, mondja Nico Helminger író barátom, aki a világot bejárva végül mégis ide, a gyerekkora színhelyétől szolgáló bányavidékre tért vissza. Luxemburg a gazdag hájfejek hazája, akik után lapáttal kell járni, hogy felszedjük az elpotyogtatott szellemi szemetet, mondja Moritz Ney, a festő, akinél finom portugál bort ittam, és aki továbbra is az óváros macskaköves utcái egyike mélyén festi vadrealista tablóit a külső-belső valóságról. Luxemburg, ellentmondások földje, vonzó és taszító hely, mint a világ valamennyi országa. Luxemburgban töményen és egymás mellett lehelhetjük fel mindazt, ami másutt esetleg statisztikák, átlagolások révén válik csak szembeszökővé. Luxemburg világ-koncentrátum, Luxemburg emberiség-makett. Látozassa meg mindenki, aki igazmondó tükörbe szeretne nézni!